

LTO Nederland

DE GEZAMENLIJKE
PRODUCTSCHAPPEN

Waar
niet
erf
st

GOED ONDERWIJS VOOR
**VITALE AGRO EN
TUINBOUW SECTOREN**

Manifest

van LTO Nederland en de Groene Kennis productschappen, de Nationale Coöpera

WAAROM DIT MANIFEST?

De Agro en Tuinbouw sectoren en het groene onderwijs slaan de handen ineen om de tekorten aan goedgekwalificeerde medewerkers op de arbeidsmarkt het hoofd te bieden binnen de sectoren Agro en Tuinbouw, die ook zijn benoemd als topsectoren in het nieuwe bedrijfslevenbeleid. Het bedrijfsleven en het groene onderwijs bundelen de individuele en gezamenlijke acties om als geheel effectiever te zijn.

AANLEIDING

De kennisintensieve Agro en Tuinbouw clusters in Nederland vragen om goed opgeleide opvolgers en werknemers en goede expertise in de omringende bedrijven (ketenpartijen, dienstverleners). Bedrijven hebben meer moeite om goed opgeleide medewerkers te vinden en te houden. Het aantal leerlingen in de primaire agrarische opleidingen is sterk afgenomen. Groene scholen moeten hard werken om de kwaliteit van opleidingen te garanderen en te laten aansluiten op de veranderende marktvaart. Deze ontwikkelingen vragen om een gezamenlijke actie van onderwijs en bedrijfsleven, individueel en collectief in GKC en LTO-verband, samen met de andere belanghebbende organisaties.

De manifestpartijen vertegenwoordigen sectoren in de land- en tuinbouw, ketenpartijen en dienstverleners uit de Agro en foodsectoren, verder te noemen de Agro en Tuinbouw sectoren, en de groene onderwijsinstellingen.

ONTWIKKELINGEN

1. TEKORT GESCHOOLED MEDEWERKERS OP ARBEIDSMARKT

In het merendeel van de Agro en Tuinbouw sectoren is sprake van een tekort aan geschoolde medewerkers. In de land- en tuinbouw kan niet meer dan 10 tot 20 procent van de vacatures worden ingevuld met gekwalificeerden uit het groene onderwijs. De sectoren dienen steeds dus vaker een beroep te doen op instroom vanuit andere sectoren en opleidingen. Hiervoor zijn specifieke opleidings-trajecten nodig.

2. PRIMAIRE GROENE OPLEIDINGEN VERANDEREN

Het aantal deelnemers aan opleidingen gericht op de primaire productiesectoren op de AOC's en HBO's neemt af: van 9.000 in 1985 tot 3.000 in 2007, terwijl het aantal leerlingen in het groene onderwijs constant is. Alleen voor de melkveehouderij ligt de uitstroom van gediplomeerden van AOC's en HAS-sen nog boven de 500 per jaar. Voor de andere primaire sectoren liggen de aantallen tussen de 0 en 100 gediplomeerden. Primaire productie opleidingen met weinig leerlingen hebben moeite de expertise in stand te houden en zijn op zoek naar nieuwe onderwijsvormen samen met de ondernemers.

3. NIEUWE EXPERTISE NODIG

Bedrijven in de Agro en Tuinbouw sectoren ontwikkelen zich zeer snel. Hierbij is aandacht nodig voor nieuwe expertise op andere vakgebieden dan het traditionele terrein van de land- en tuinbouw. Denk aan allerlei takken van verbreding, maar ook aan techniek aan energimanagement en aan ketengericht ondernemerschap.

Coöperatie, samen met de gezamenlijke tieve Raad en de AOC-Raad

4. IMAGO VAN EN WERKGEVERSCHAP IN DE AGRO EN TUINBOUW SECTOREN

De Agro en Tuinbouw sectoren moeten op de arbeidsmarkt concurreren met andere sectoren. Veel jongeren hebben niet altijd het goede beeld van de mogelijkheden voor werk in de land- en tuinbouw. Naast aandacht voor het imago van de sectoren is meer aandacht nodig voor goed werkgeverschap in de Agro en Tuinbouw sectoren. Een aantrekkelijk beroeps- en loopbaanperspectief is nodig om meer mensen naar de bedrijven toe te leiden en te behouden.

5. OVERHEID ZIET BELANG ONDERWIJS IN TOPSECTOREN

Het kabinet kiest voor topsectoren en ziet daarbinnen het belang van het onderwijs bij de ontwikkeling van het vakmanschap op alle opleidingsniveaus. De onderwijsinstellingen, verenigd in de Groene Kennis Coöperatie, willen via hun programma's bijdragen aan een hoger kennisniveau binnen de topsectoren, samen met het bedrijfsleven en overheid.

6. EFFICIËNTE SAMENWERKING

Het aantal overlegstructuren waarin onderwijs en bedrijfsleven elkaar ontmoeten is groot. De uitdaging is te komen tot efficiënte samenwerkingsvormen en duidelijke afspraken wie welke zaken behartigt.

STREEFBELD

Wij willen gezamenlijk werken aan het volgende streefbeeld: Het groene onderwijs en de agrarische arbeidsmarkt zijn goed op elkaar afgestemd. Het groene onderwijs werkt vraaggericht en biedt opleidingen die de ontwikkeling van de sectoren ondersteunen. Het onderwijs kijkt hier breder dan het eigen groene domein, en werkt samen met niet-groene opleidingen. Bedrijfsopvolgers volgen een opleidingstraject waarin markt- en ketengericht ondernemerschap een belangrijke rol speelt.

Werkgevers investeren in de ontwikkeling van hun medewerkers. Uitgangspunt vormt hierbij LevenLangLeren (LLL). Agrarische bedrijven werken samen met onderwijsinstellingen om praktijk-gerichte leer/werktrajecten op te zetten. De sectorfondsen staan open voor zij-instromers, zodat omscholing en instroom vanuit andere sectoren wordt bevorderd.

GEZAMENLIJK BELANG

Het groene onderwijs en partijen in de land- en tuinbouw hebben gezamenlijk belang bij groen onderwijs dat kwantitatief en kwalitatief goed aansluit op de wensen van de bedrijven in de Agro en Tuinbouw clusters. De sectoren hebben kennis en mensen nodig om de agrosector sterk te houden. Voor het groene onderwijs zijn voedselproductie, natuur en leefomgeving de kern van zijn opleidingsaanbod. De onderwijsinstellingen werken daarvoor samen in de GKC-programma's Plant en Dier, waarbinnen LevenLangLeren één van de kernactiviteiten is.

WAT GAAN WIJ DOEN?

De samenwerking groen onderwijs en agrarisch bedrijfsleven heeft de laatste jaren al een flinke impuls gekregen. Diverse trajecten zijn en worden opgestart. Wij (de manifestpartijen) en onze aangesloten organisaties committeren ons aan één of meer acties met mensen en middelen. Wij maken een overzicht van acties vanuit de verschillende partijen en stimuleren, volgen en ondersteunen ze. Ook signaleren we lacunes en problemen en initiëren nieuwe acties, indien nodig. Onze inzet heeft betrekking op vier speerpunten:

1. LEVENLANGLEREN VOOR MEDEWERKERS EN ZIJ-INSTROMERS

Het Agro en Tuinbouw bedrijfsleven vraagt om goede medewerkers. De sectoren ontwikkelen zich snel en niet altijd hebben nieuwe medewerkers de juiste vooropleiding. Dit maakt regelmatige om- en bijscholing nodig en vraagt om een goed aanbod aan (modulaire) opleidingen, in de vorm van eigentijdse bedrijfstak-scholing in de regio. Ondernemers worden ondersteund met goede opleidingsmogelijkheden voor hun (nieuwe) medewerkers. De opleidingsbehoefte en het aanbod worden regionaal door ondernemers en onderwijsinstellingen op elkaar afgestemd. Stimuleren en versterken van een LevenLangLeren staat hierbij centraal.

2. BLIJVEND VERSTERKEN KWALITEIT VAN OPLEIDINGEN VOOR HET AGROCLUSTER

Goed beroepsonderwijs moet aansluiten bij de ontwikkelingen in het bedrijfsleven. Dit vraagt om differentiatie binnen en een verbreding van expertise buiten het traditionele groene domein. Dus niet alleen teeltkennis, maar ook handel, ICT en techniek, logistiek, kwaliteitszorg en ketengericht ondernemerschap. Speciale aandacht is nodig voor opleidingen die te klein worden en problemen hebben met het bieden van kwaliteit.

Onderwijsinstellingen en bedrijfsleven zetten zich in voor samenwerking en clustering van opleidingen. Versterking van toekomstgerichte opleidingen, van een hoog niveau en met voldoende leerlingen, staat hierbij centraal.

3. VERSTERKEN IMAGO SECTOREN EN ONDERWIJS

Het aantrekken van leerlingen en medewerkers wordt ondersteund door goede communicatie over de Agro en Tuinbouw clusters en door gerichte voorlichting over werken in de sectoren. Diverse campagnes zijn hier voor al in de lucht. Onderwijs en bedrijfsleven gaan intensiever samenwerken op dit terrein om het imago van het (agrarisch) bedrijfsleven bij diverse doelgroepen (onder meer basis- en voortgezet onderwijs, studenten beroepsonderwijs, ouders en intermediairs) te versterken.

4. OPZETTEN NETWERKEN MET ONDERNEMERS, ONDERWIJS EN ONDERZOEK

Kennis moet stromen vanuit de kennisinstellingen naar de praktijk en vice versa. Nieuwe en betrouwbare kennis moet snel zijn weg vinden naar de bedrijven, in lespakketten voor leerlingen en in scholingsarrangementen voor medewerkers. Partijen willen zich inzetten om te komen tot netwerken van ondernemers, onderwijs en onderzoek die een versterking zijn van de kennisinfrastructuur voor de Agro en Tuinbouw sectoren.

U HOORT VAN ONS!

Met dit manifest willen wij het groene onderwijs voor de Agro en Tuinbouw sectoren hoog op de eigen agenda zetten en houden. Wij gaan verder invulling geven aan het Actieoverzicht Onderwijs Agro en Tuinbouw sectoren en onze inzet (mensen en middelen) concentreren op de acties. Ook zullen we naar alle partijen duidelijk maken dat goed groen onderwijs voor de Agro en Tuinbouw sectoren in ons aller belang is en ons aller steun heeft.

LTO Nederland - contact: Noud Janssen, Bezuidenhoutseweg 225, 2594 Den Haag

Groene Kennis Coöperatie - contact: Vinus Zachariasse, Postbus 601, 6710 BP Ede

Productschap Akkerbouw, Productschap Dranken, Productschap Diervoeder, Productschap Margarine, Vetten en Oliën, Productschap Tuinbouw, Productschap Vee en Vlees, Productschap Pluimvee en Eieren, Productschap Vis,

Productschap Wijn en het Productschap Zuivel - contact: Steven Lak, Postbus 460, 2700 AL Zoetermeer

Nationaal Coöperatieve Raad voor land- en tuinbouw - contact: Ruud Galle, Groenmarktstraat 37, 3521 AV Utrecht

AOC-Raad - contact: Medy van der Laan, Postbus 458, 6710 BL Ede

COLOFON

Maart 2011 **Eindredactie:** Afd. Communicatie LTO Noord **Ontwerp en Vormgeving:** Studio Naskin, Haarlem

Fotografie: Michel Campfens, Haarlem - André Ruigrok Fotostudio bv, Almere **Drukwerk:** Lulof, Almelo